

Startnotitie Ouderenbeleid

29 april 2010

**Ouderenbeleid Hattem
2010-2014**

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: INLEIDING.....	3
1.1 AANLEIDING	3
1.2 UITGANGSPUNTEN	4
1.3 DOELSTELLING	4
1.4 MISSIE.....	4
1.5 DOELGROEP.....	4
HOOFDSTUK 2: PROCES.....	5
2.1 Fasen totstandkoming Ouderennota.....	5
2.2 Traject totstandkoming ouderennota.....	5
2.3 Opdrachtgever en verantwoordelijk wethouder.	5
2.4 Ambtelijke werkgroep.....	5
2.5 Klankbordgroep.	6
2.6 Uitgangspunten.....	6
2.7 Lopende onderzoeken.....	6
2.8 Planning.....	7
HOOFDSTUK 3: KADERSTELLING	10
3.1 DE KADERS	11
3.2 AAN DE RAAD	101
3.3 INSTRUMENTEN	111
3.4 FINANCIËN	11

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

Dat Hattem vergrijst is geen nieuwe ontwikkeling. Eerder al is in de nota Ouderenbeleid Hattem 2003 – 2005 en in de nota Wonen, zorg en welzijn in Hattem: nu en in de toekomst uit 2006 aandacht geschonken aan de inwoners van Hattem die ouder zijn dan 55 jaar. Met de ontwikkeling van woonzorgzones rondom het Hof van Blom en de Bongerd voor de deur en een sociale kaart en AWBZ die aan verandering onderhevig zijn, dienen eerder genoemde nota's echter geactualiseerd te worden. Centraal hierin staat, net als in het bredere welzijnsbeleid van Hattem dat we mensen in staat willen stellen zo lang mogelijk zelfstandig te functioneren en hen willen stimuleren deel te nemen aan de maatschappij. Ook in het Hattems huisvestingsbeleid is aandacht voor ouderen en de stimulans om hen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen.

1.1 Aanleiding

Statistische prognoses van de bevolkingsgroei in Hattem laten zien dat onze stad flink zal vergrijzen de komende 20 jaar. De gemeente Hattem is op dit moment zelfs een meer dan vergrijzde gemeente omdat het aandeel 75-plussers in Hattem 8% van de bevolking is, terwijl het percentage landelijk 6,9% is. In 2030 zal het aandeel 75-plussers in Hattem 14,3% van de bevolking zijn en 11,5% landelijk.

Grijze druk

Niet alleen komen er steeds meer ouderen ten opzichte van het aantal jongeren, de ouderen die in Hattem wonen bereiken ook een steeds hogere leeftijd, de zogenaamde grijze druk. De definitie van de grijze druk is: de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar.

Demografie en vergrijzing in de gemeente Hattem, 2010 en 2030

Demografie	2010	2030
Aantal inwoners	11.739	11.213
Groep 55-64 jaar	1.174	1.570
Groep 65-74 jaar	1.679	1.613
Groep 75+ers	941	1.607
Gemiddelde vergrijzing		
Gemiddelde in Hattem		
Groep 55-64 jaar	14,3 % (NL 13,0 %)	14,4 % (NL 13,1%)
Groep 65-74 jaar	10,0 % (NL 8,4%)	14,0 % (NL 12,1%)
Groep 75+ers	8,0 % (NL 6,9%)	14,3 % (NL 11,5%)

Uit de tabel (bron: www.horizonline.nl, ontwikkeld door TNO) hierboven blijkt dat de Groep 55-64 jaar de komende jaren tot aan 2030 rond de 14,3-14,4% van de totale Hattemse bevolking zal schommelen. De groep 65-74 zal de komende jaren tot aan 2030 met zo'n 4% stijgen naar zo'n 14,0% van de totale Hattemse bevolking in het jaar 2030.

Daarnaast blijkt uit de tabel hierboven blijkt dat het aantal 75-plussers de komende jaren met zo'n 70,8% stijgen in het jaar 2013.

Deze ontwikkelingen vragen om actueel en integraal ouderenbeleid dat niet alleen gericht is op zorg, maar ook kijkt naar de woon- en het welzijnsbeleid voor deze doelgroep. Tot slot is de huidige nota ouderenbeleid 2003-2005 verouderd.

1.2 Uitgangspunten

De uitgangspunten voor het ouderenbeleid komen overeen met de kaders die in de kadernota Zorg en Welzijn 2007-2010 gesteld zijn. Als gemeente willen wij mensen stimuleren mee te doen in de samenleving en bieden wij voorzieningen die hen in staat stellen dit zo lang mogelijk zelfstandig te blijven doen. Ouderenbeleid kan ingedeeld worden in drie onderwerpen; zorg, wonen en welzijn. Onze taken binnen deze deelgebieden lopen uiteen en er zal dan ook in wisselende samenstelling gewerkt gaan worden. In het algemeen kan echter gezegd worden dat de gemeente optreedt als regisseur en betrokken partijen en instellingen aan elkaar verbindt. Daarnaast hebben wij als taak om individuele voorzieningen te verstrekken daar waar mensen drempels tegenkomen in het meedoen.

Tot slot is de kadernota Welzijn en Zorg de kapstok waar het ouderenbeleid Hattem onder zal hangen. Deze kadernota wordt gevormd door een aantal prestatievelden die geformuleerd zijn vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De WMO heeft als voornaamste kerngedachte om elk individu volwaardig mee te laten doen in de samenleving.

1.3 Doelstelling

Algemene doelstelling en in hoofdstuk 3 uitgesplitst naar concretere doelstellingen.

De gemeente Hattem wil een gemeente zijn waar alle mensen, jong en ouden mensen met een beperking kunnen wonen en waarbij de zorg- en welzijnsvoorzieningen bijdragen aan de kwaliteit van het bestaan van de burgers.

1.4 Missie

De missie die hieronder geformuleerd wordt geeft aan waar de gemeente Hattem met het nieuwe ouderenbeleid heen wil. *Missie: is de kwaliteit van het bestaan van de oudere burgers van Hattem op kwalitatief verantwoorde en betrokken wijze in stand te houden, waar nodig te bevorderen of te herstellen”.*

1.5 Doelgroep

De doelgroep ouderen kan omschreven worden als iedereen boven de 55 jaar. Er kunnen echter grote verschillen zijn tussen behoefte binnen deze brede doelgroep. Grofweg zou je kunnen zeggen dat je actieve ouderen en kwetsbare ouderen hebt. Daar waar de eerste groep een actieve bijdrage levert aan de maatschappij en een belangrijke rol kan vervullen als vrijwilligers en mantelzorger, is de tweede groep hulpbehoevend en dienen zorgvoorzieningen toegankelijk te zijn.

HOOFDSTUK 2: PROCES

2.1 Fasen totstandkoming Ouderennota

Bij de totstandkoming van de Ouderennota zullen drie fasen worden doorlopen. Deze leveren een aantal deelproducten op die aan de raad worden aangeboden ter vaststelling. Deze startnotitie is het eerste product in dit proces. Hierna volgen nog twee producten, te weten de beleidsvorming en het uitvoeringsprogramma.

1. De startnotitie;

De startnotitie zoals deze hier voor u ligt beschrijft het traject dat met de totstandkoming van de ouderennota zal worden doorlopen. Het vormt de basis en geeft de richting aan bij de totstandkoming van de ouderennota. De startnotitie geeft daarmee een eerste aanzet aan de procedure om te komen tot een actueel ouderenbeleid. De notitie wordt ter vaststelling aangeboden aan het College en Gemeenteraad. Middels deze startnotitie vraagt het college om duidelijke kaders voor het beleid. Hier wordt in de kaderstelling (hoofdstuk 3) verder op terug gekomen.

2. De beleidsvorming;

De beleidsvorming is fase twee en komt tot stand met behulp van input vanuit de ambtelijke organisatie, het werkveld en de doelgroep. Het streven is om een interactief traject op te zetten, zodat de in deze fase op te stellen visie breed gedragen wordt. Door op deze manier steun te creëren vanuit het werkveld, wordt de kans op een succesvolle uitvoering vergroot.

3. De uitvoering;

In het uitvoeringsprogramma worden de concrete doelstellingen en daaruit voortvloeiende projecten verder uitgewerkt. De werkgroep en klankbordgroep zullen hier een actieve rol in spelen. Hier worden de uiteindelijke keuzes gemaakt voor de uitvoering van het ouderenbeleid 2010-2014. Deze bepalen uiteindelijk waar de Gemeente Hattem aan het einde van deze periode op het gebied van ouderenbeleid zal staan.

2.2 Traject totstandkoming ouderennota

Het traject voor de ouderennota van Hattem wordt inhoudelijk begeleid door een ambtelijke werkgroep en mogelijk een klankbordgroep. De invulling hiervan wordt beschreven in deze paragraaf, evenals de planning van het traject.

2.3 Opdrachtgever en verantwoordelijk wethouder

Verantwoordelijk wethouder is bestuurlijk opdrachtgever m.b.t. de totstandkoming van de nota Ouderenbeleid. De eenheidsmanager Ontwikkeling en Advies is ambtelijk verantwoordelijk voor de totstandkoming van deze nota.

2.4 Ambtelijke werkgroep

Vanuit de eenheid ontwikkeling en advies zal een werkgroep worden samengesteld die het traject zal begeleiden. Door verschillende beleidsterreinen hierin te betrekken wordt getracht het integrale karakter van het ouderenbeleid te waarborgen. Hier wordt een voorstel gedaan voor het invullen van een ambtelijke werkgroep:

Samenstelling ambtelijke werkgroep.

Functie:

De medewerkers die over de volgende beleidsterreinen gaan: WMO, sport, volksgezondheid, volkshuisvesting, WWB/armoede en sociale zaken zullen betrokken worden bij de totstandkoming van de nota Ouderenbeleid.

Geschatte ambtelijke capaciteit t.b.v. deze nota:

- trekker van dit proces: 150 uren;
- beleidsmedewerker WMO: 75 uren;
- andere medewerkers: 15 uren (per medewerker).

2.5 Klankbordgroep

Om voldoende draagvlak voor het nieuwe beleid te creëren en te behouden vanuit het werkveld, is het van belang om deze bij het traject te betrekken. Daarom wordt voorgesteld om een klankbordgroep in het leven te roepen.

Samenstelling klankbordgroep.

- WMO-cliëntenraad in oprichting (naar verwachting geïnstalleerd in zomer 2010).

En de vertegenwoordigers van de volgende instellingen:

- SW-Hatterem (ouderenwerker, mantelzorgondersteuner);
- Woonzorgcentrum Hof van Blom (Driezorg);
- Christelijk Zorg- en Wooncentrum Bongerd;
- Ouderbonden.

2.6 Uitgangspunten

Bij de uitwerking van het Ouderenbeleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Kadernota Welzijn en Zorg 2007-2010.
- De ambtelijke werkgroep is verantwoordelijk voor de totstandkoming van de nota ouderenbeleid en is thema-overschrijdend samengesteld zodat het beleid gemeentebreed wordt gedragen.
- De klankbordgroep wordt door middel van een tweetal bijeenkomsten betrokken bij het proces, waarin zij een actieve bijdrage zullen leveren in discussies en eventuele werksessies. Aan de hand van tussenrapportages geven zij feedback.

2.7 Lopende onderzoeken

Het ouderenbeleid trekt in Hatterem bij meerdere partijen de aandacht en er lopen momenteel diverse onderzoeken onder deze doelgroep. Deze onderzoeken en hun resultaten zullen meegenomen worden in het ouderenbeleid van de gemeente.

- In opdracht van Hogeschool Windesheim zullen 5 studenten het project Alive en Kicking bij Hof van Blom in het tweede kwartaal van 2010 uitvoeren. Dit project heeft tot doel het aanbod van activiteiten en faciliteiten binnen het verzorgingshuis Hof van Blom te verbeteren. De studenten zullen hiertoe een enquête uitzetten onder de bewoners van Hof van Blom en de bewoners van de nabij gelegen

- Het project Alive en Kicking zal ook een sociale kaart van Hattem opleveren met daarin het activiteiten aanbod voor ouderen.
- De Bongerd voert twee jaarlijkse tevredenheidsonderzoeken uit onder de bewoners van het verzorgingshuis (niet de bewoners in de aanleunwoning). In deze onderzoeken komen de onderwerpen zoals welbevinden, aanbod van voorzieningen en voeding aan bod.
- Triada Wonen is momenteel bezig met de afronding van haar huiskamerbezoeken in Hattem Noord (wijken Zandkamp en Lippenoord). Zij heeft met bewoners van deze wijk gesproken over hun woonwensen, maar ook hun wensen op het gebied van leefomgeving en zorg en welzijn. Daar deze wijk tamelijk veel senioren kent, zouden ook deze resultaatgegevens interessant kunnen zijn.
- Het woonwensenonderzoek van Triada zal ook meegenomen worden in het ouderennota. Hierin wordt namelijk ook ingezoomd op de woonwensen van ouderen.
- Onderzoek vanuit RNV en Heerde en Hattem naar aanleiding van het convenant Wonen, Welzijn en Zorg (WWZ). Dit onderzoek zal zich richten op het gebied van vraag en aanbod van WWZ. Met andere woorden: wat is de behoefte aan zorgwoningen in Hattem nu en in de toekomst en welke voorzieningen zijn reeds aanwezig. Intern zal nog worden afgewogen of de gemeente Hattem zal meeliften met dit onderzoek.
- Wonen, zorg en Welzijn convenant heeft als voorloper een quickscan: inventarisatie van aanwezige voorzieningen in Hattem op het gebied van zorg. Eén van de doelgroepen hierbinnen is ouderen.
- GGD voert iedere 4 jaar een ouderenmonitor uit. Deze staat voor de regio IJsselland gepland voor dit jaar. De verwachting is dat deze monitor in het voorjaar van 2011. Dus de vraag is of de resultaten van deze monitor meegenomen kunnen worden bij het opstellen van de ouderennota. In ieder geval zal worden geprobeerd om te zijner tijd zo spoedig mogelijk de concept monitor te bemachtigen.
- Woonvisie: Op dit moment zijn er ontwikkelingen met betrekking tot de totstandkoming van de nieuwe huisvestingswet. De verwachting is dat in deze nieuwe wet nog steeds de mogelijkheid bestaat om specifieke groepen beleid (zoals ouderen) te voeren. Daarnaast speelt de ontwikkeling omtrent het Kwalitatief Woningbouw Programma (KWP) 3 (periode 2010 t/m 2019). Hierin wordt de woningbehoefte van de gemeente Hattem voor de komende jaren meegenomen. Een belangrijk aspect hierbij is de toenemende vergrijzing en de gevolgen daarvan voor de toekomstige woningbouw in de gemeente Hattem.
- Onderzoek naar het gevoel van veiligheid. Dit onderzoek wordt momenteel afgerond. Gegevens zullen bekend worden op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

2.8 Planning

Hieronder volgt de planning.

2.8 Planning startnotitie Ouderenbeleid 2010-2011

<i>Werkzaamheden</i>	April					Mei.					Juni				
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
Startnotitie															
Schrijven startnotitie (fase 1)															
Verzenden naar B&W															
Vastleggen door B&W															
Aanpassen															
Toezenen Brede Commissie															
Brede Commissie															
Aanpassen															
Toezenen Raad															
Vastleggen door Raad															
Overleggen intern en extern															
Overleg klankbordgroep															

Planning nota Ouderenbeleid 2010-2011 (deel 1)

<i>Werkzaamheden</i>	Juli					Aug.					Sept.					Okt.				Nov.			
	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
Startnotitie																							
Voorbereidingen beleidsvorming (fase 2)																							
Overleggen ambtelijke werkgroep																							
Overleggen Klankbordgroep																							
Overleg met Wethouder																							
Start opstellen uitvoeringsprogramma (fase 3)																							

Planning nota Ouderenbeleid 2010-2011 (deel 2)

<i>Werkzaamheden</i>	Dec.					Jan.				Feb.				Maart					April				
	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Startnotitie																							
Start opstellen uitvoeringsprogramma (fase 3)																							
Overleggen ambtelijke werkgroep																							
Overleggen Klankbordgroep																							
Overleg met Wethouder																							
Verzenden naar B&W																							
Vastleggen door B&W																							
Aanpassen																							
Brede Commissie																							
Aanpassen																							
Toezenen Raad																							
Vastleggen door Raad																							

De raadskalender van 2011 is op dit nog niet bekend, dus de route via de brede commissie naar de raad is in deze nog niet op te nemen.

HOOFDSTUK 3: KADERSTELLING

3.1 De kaders

Het ouderenbeleid van de gemeente Hattem wordt vastgesteld aan de hand van een aantal kaders. Deze kaders geven aan waar de Gemeente Hattem met haar ouderenbeleid voor wil staan en voor wil gaan. Het is de eerste aanzet om te komen tot de visie in fase 2 (zie paragraaf 2.1). De kaders waarbinnen het ouderenbeleid wordt geformuleerd worden als volgt omschreven:

De kaders van het ouderenbeleid:

- Extra aandacht voor de kwetsbare en inactieve ouderen;
- Vergroten van zelfredzaamheid van ouderen;
- Verbeteren van een passende en veilige woon- en leefomgeving voor ouderen;
- Stimuleren van de maatschappelijke participatie en het optimaliseren van het maatschappelijk rendement van actieve ouderen;
- Stimuleren van een gezonde leefstijl voor ouderen;
- Bevordering van de veiligheid(sgevoel) van ouderen.

Vanuit deze kaders worden de volgende hoofddoelstellingen geformuleerd die in ieder geval aan het eind van 2014 dienen te zijn gehaald (Hierbij dienen uiteindelijk de resultaten van de lopende onderzoeken onder het kopje '2.7 Lopende onderzoeken' als basis (nulmeting) voor de hieronder geformuleerde hoofddoelstellingen).

1. afname van 50% van de groep vereenzaamde (alleenstaande) ouderen.
Uit de Ouderenmonitor van de GGD is gebleken dat de vereenzaming onder inwoners boven de 75 jaar zorgwekkend is. 4% van de ouderen in Hattem voelt zich zeer eenzaam en dit percentage ligt hoger dan in de regio.
2. realisatie van de aansluiting tussen vraag en aanbod van passende huisvesting ten behoeve van ouderen;
Onderzoek van de GGD en Triada Wonen laat zien dat ouderen in Hattem in toenemende mate willen verhuizen. Zij zoeken over het algemeen een aangepaste woning met zorg. Er zal verbetering aangebracht worden in de aansluiting van deze behoefte bij het woningaanbod (nieuw en bestaand).
3. door goede begeleiding neemt het maatschappelijke rendement van actieve ouderen toe;
Vrijwilligers zijn onmisbaar in Hattem en de komende jaren zal de druk op vrijwilligers aantallen verder toenemen. De gemeente wil ondersteuning bieden om nieuwe vrijwilligers te vinden en te behouden. De doelgroep actieve ouderen is hierbij zeer relevant.
4. de groep inactieve ouderen zal met 25% afnemen;
Door samenwerking met de 1^e lijnszorg, thuiszorg en welzijnsinstellingen dient deze groep ouderen opgespoord te worden en gestimuleerd te worden actief te worden. Gedacht kan worden aan initiatieven als Verzilver je club, maar wat is er nog meer nodig? Ook hier speelt de Ouderenmonitor van de GGD weer een belangrijke rol om de huidige situatie in beeld te brengen en over 4 jaar te kunnen zeggen wat er verbeterd is. Het huidige beeld laat zien dat de Hattemse ouderen minder actief zijn dan ouderen in de regio, wederom een belangrijk aandachtsgebied dus.
5. gevarieerd activiteiten aanbod op basis van de wensen van de ouderen;
Een breder aanbod van activiteiten door nauwere samenwerking binnen de sociale kaart van Hattem. Kennis en netwerken delen en daardoor niet alleen het bereik per activiteit vergroten, maar ook behoefte en aanbod beter op elkaar aan laten sluiten.
6. de groep ouderen die zich matig tot slecht gezond voelt af laten nemen met 25%;

Uit onderzoek blijkt dat ruim een derde van de inwoners in Hattem boven de 75 jaar zich matig gezond voelt. Ook in de sportnota is reeds besproken dat ouderen in Hattem weinig bewegen. Het gaat hier echter niet alleen om beweging, maar ook om gezondheidsproblemen, welbevinden en sociale aansluiting. In 4 jaar willen we door diverse activiteiten (sport, activiteiten aanbod, Wmo voorzieningen) deze ervaring van gezondheid onder ouderen verbeteren.

7. bereik van inkomensondersteunende maatregelen verbeteren onder ouderen. *Uit onderzoek is gebleken dat 8% van de inwoners boven de 65 jaar, het gevoel heeft niet rond te kunnen komen met het inkomen. Hoe vinden we deze mensen en hoe zorgen we dat onze voorzieningen op dit gebied een groter bereik hebben? Wat ontbreekt er nog in Hattem op dit gebied? Is bijvoorbeeld administratieve ondersteuning nodig?*
8. het gevoel van veiligheid bij ouderen. *Er wordt onderzoek gedaan naar het veiligheidsgevoel van inwoners van Hattem. Naar aanleiding hiervan kunnen specifiekere doelstellingen geformuleerd worden indien nodig. In de loop van de zomer van 2010 zal meer bekend worden.*

3.2 Aan de raad

Via deze startnotitie wordt de raad gevraagd om zich te verbinden aan bovenstaande kaders. Het uitspreken van de kaders geeft richting aan de beleidsvorming in fase 2 van het traject nota Ouderenbeleid Hattem. Op deze manier wordt de gemeenteraad het volgende voorgelegd:

- *Kunt u akkoord gaan met deze kaders als richtinggevend voor het ouderenbeleid Hattem en wilt u de kaders als zodanig vaststellen?*
- *Zo nee, kunt u als raad aangeven op welke kaders aanpassing nodig is en deze voorzien van een juiste formulering?*
- *Kunt u de eventueel aangepaste kaders hierna vaststellen?*

3.3 Instrumenten

Bij de uitvoering van het ouderenbeleid en het behalen van de doelen die de gemeente Hattem zichzelf op het gebied van ouderenbeleid stelt, kan gebruik gemaakt worden van een aantal instrumenten. Deze instrumenten worden ingezet bij de uitvoering van het nieuwe uitvoeringsprogramma ouderenbeleid, welke in fase 3 (zie paragraaf 2.1) wordt geproduceerd.

- Subsidiebeleid;
- Doelgroepenbeleid;
- Ouderenhuisvesting;
- Vrijwilligers- en participatiebeleid;
- Gezondheidsbeleid.

3.4 Financiën

Het streven is om de uitvoering van het ouderenbeleid uit het huidig budget van subsidies te laten komen. Door prioritering gebaseerd op de wensen van inwoners en maatschappelijke instellingen in Hattem is het streven naar een budgetneutrale uitvoering.

Mocht blijken dat er voorzieningen echt ontbreken in Hattem, dan kan het zijn dat er toch behoefte ontstaat om extra investeringen te plegen. Deze afweging zal in de uiteindelijke ouderennota gemaakt kunnen worden.

Als kanttekening bij bovenstaand streven dient geplaatst te worden dat de toenemende vergrijzing toch kan leiden tot een verhoging van de uitgaven ten behoeve van ouderen.

De doelgroep ouderen wordt integraal meegenomen in het huisvestingsbeleid door een deel van de woningvoorraad geschikt te maken voor ouderen:

- 0-treden woningen die eenvoudig geschikt te maken zijn voor ouderen en;
- de realisatie van zorgwoningen door de partners Triada, Driezorg en Habion.